

قناعت

پرسش: درباره فضیلت اخلاقی «قناعت» توضیح دهید؟
نمابه: قناعت، [حرص](#)،

فهرست مندرجات

۱ - معنای قناعت

۱.۱ - قناعت در لغت

۱.۲ - قناعت در اخلاق

۲ - آثار قناعت

۲.۱ - آرامش روحی، روانی

۲.۲ - عزت و سرفرازی

۲.۳ - زندگی پاکیزه

۲.۴ - محبوب مردم

۲.۵ - بهترین کمک برای اصلاح نفس است

۲.۶ - راحتی بدن

۳ - مراتب قناعت

۴ - معرفی منابع

۵ - پانویس

۶ - منبع

معنای قناعت

درباره واژه قناعت از آن جهت که جنبه اخلاقی دارد، علاوه بر معنای لغوی آن، اخلاقیون نیز آن را تعریف نمودند که در ادامه معنای قناعت را به دو صورت لغوی و اخلاقی می آوریم.

← قناعت در لغت

قناعت اکتفاء کردن به مقدار ناچیزی از وسایل زندگی (در حد [نیاز](#) و ضرورت است).
^[۱] مفردات راغب اصفهانی.

← قناعت در اخلاق

قناعت ضد صفت [حرص](#) است. ملکه‌ای (صفتی که در جان [انسان](#) رسوخ کرده و تثبیت شده است) که باعث می‌شود که آدمی به قدر [حاجت](#) و ضرورت اکتفا کند و برای [کسب مال](#) زیاد، زحمت نکشد. قناعت از جمله صفات نیکوست که بسیاری از فضائل به آن منوط می‌شود بلکه راحت [دنیا](#) و [آخرت](#) به آن مربوط می‌گردد.
^[۲] خلاصه معراج السعاده، مؤسسه در راه حق، ص ۹۱.

سعدی می‌فرماید:

به پادشاهی عالم فرو نیارد سر اگر زسرّ قناعت خبر شود درویش
قناعت کن ای نفس بر اندکی که سلطان و درویش بینی یکی

آثار قناعت

برای قناعت آثار متعددی بیان کردند که در این مقال به شش اثر قناعت اشاره می‌شود.

← آرامش روحی، روانی

[۱۴] . نقطه آغاز در اخلاق عملی آیت الله مجد رضا مهدوی کنی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ص ۶۳۴.

مهمترین بارزه صفت قناعت همان رضایت خاطر و روحیه بالای انسان‌های قانع نسبت به مقدرات عام است در واقع بسیاری از جرمها، دزدی‌ها، بی‌عدالتی‌ها، رشوه‌دهی‌ها و رشوه‌گیری‌ها که در دنبال آن **تشویش** و نگرانی است بخاطر حرص و **غافل** بودن نسبت به **کنج** قناعت است.

← عزت و سرفرازی

[۱۵] نقطه آغاز در اخلاق عملی آیت الله مجد رضا مهدوی کنی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ص ۶۴۲.

پیامبر _ صلی الله علیه و آله _ فرمودند شایسته نیست **مؤمن** خود را دلیل کند. تشنه جوی کریمان نشوی که قناعت همه دریا باشد
انسانی که به کم خود قانع است هیچگاه دست **نیاز** به سوی دیگران برای **کسب مال** زیادتر برنمی‌آید و **عزت نفس** خود را حفظ می‌کند به همین خاطر است که در روایت از قناعت تعبیر به گنج بی‌پایان شده است.

← زندگی پاکیزه

[۱۵] نقطه آغاز در اخلاق عملی آیت الله مجد رضا مهدوی کنی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ص ۶۴۲.

از **حضرت علی** - علیه السلام - سؤال شد منظور از زندگی پاک در آیه ذیل چیست هر کس که **عمل صالحی** انجام دهد، اگر مؤمن باشد، ما او را به زندگی پاک زنده خواهیم کرد.
[۱۶] **نحل (۱۶) آیه ۹۶**.
حضرت در جواب فرمودند: منظور قناعت است.

← محبوب مردم

کسی که روحیه بی‌نیازی دارد و منبع الطبع است نزد **مردم** نیز محبوب است مردم از چنین فردی راضی‌اند و بیشتر دوست دارند که با او پیوند **دوستی** برقرار کند چرا که او از شکرگذارترین مردم است و هیچ که بخاطر حرص و جمع مال و... از خط **عدالت** خارج نمی‌شود.

← بهترین کمک برای اصلاح نفس است

[۱۷] مجدی ری‌شهری، مجد، میزان الحکمه، بحث قناعت.

چون بیشتر **شهوت‌رانی‌ها** و عنان گسیختگی‌های **نفس** بخاطر حرص و زیاده‌خواهی است ولی کسی که به سلاح قناعت مجهز است زمینه خوبی برای **تزکیه** و **تهذیب** نفس پدید آورده است برای اینکه این امر واضح‌تر شود به زندگی افراد حریص بنگرید که چگونه از حرص آنها اغلب شرارت‌ها برمی‌خیزد.

← راحتی بدن

[۱۸] مجدی ری‌شهری، مجد، میزان الحکمه، بحث قناعت.

حریص علاوه بر اینکه آرامش روحی خود را به هم می‌زند همیشه در تعب و **رنج** جسمانی است به این در و آن در می‌زند تا بیشتر و بیشتر بدست آورد که «حریص به جهانی گرسنه است و قانع به نانی سیر».

مراتب قناعت

[۱۹] . نقطه آغاز در اخلاق عملی، ص ۶۳۴.

قناعت یکی از فضائل بالای انسانی است که خود دارای دو مرتبه عالی و عالی‌تر (اعلی) است در مرتبه عالی انسان، به حد ضرورت مال راضی است و در مرتبه عالی‌تر (اعلی) علاوه بر قناعت انسان از روحیه ایثار و گذشت نیز برخوردار است.

معرفی منابع

۱. **علم اخلاق** اسلامی ترجمه کتاب **جامع السعادات**، مولا **مهدی نراقی**، ترجمه: سید جلال الدین مجتوبی، انتشارات حکمت، ج ۲.
۲. ترجمه **میزان الحکمه**، بحث قناعت.
۳. **اصول کافی**، بحث قناعت.
۴. توجه و مشاهده زندگی انسان‌های قانع و مقایسه با افراد **حریص**.
سعدی:
حریص به جهانی گرسنه است و **قانع** به نانی سیر.

۱. [↑](#) مفردات راغب اصفهانی.
۲. [↑](#) خلاصه معراج السعاده، مؤسسه در راه حق، ص ۹۱.
۳. [↑](#) نقطه آغاز در اخلاق عملی آیت الله مجتهد رضا مهدوی کنی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ص ۶۳۴.
۴. [↑](#) نقطه آغاز در اخلاق عملی آیت الله مجتهد رضا مهدوی کنی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ص ۶۴۳.
۵. [↑](#) نقطه آغاز در اخلاق عملی آیت الله مجتهد رضا مهدوی کنی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ص ۶۴۳.
۶. [↑](#) [نحل \(۱۶\) آیه ۹۶](#).
۷. [↑](#) مجتهدی ری شهری، مجتهد، میزان الحکمه، بحث قناعت.
۸. [↑](#) مجتهدی ری شهری، مجتهد، میزان الحکمه، بحث قناعت.
۹. [↑](#) نقطه آغاز در اخلاق عملی، ص ۶۳۴.

منبع

[سایت اندیشه قم، برگرفته از مقاله «قناعت»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۷/۱۲/۲۰.](#)

رده‌های این صفحه : [اخلاق اسلامی](#) | [فضائل اخلاقی](#) | [قناعت](#)